

Projektszám: 92öu15	HUF 1 185 000 EUR 118
Pályázó neve: Univ.Prof.Dr. Katharine Sarikakis	Intézménye: Institut für Publizistik- und Kommunikationswissenschaft, Universität Wien
Projektpartner neve: Dr. Hammer Ferenc	Intézménye: Eötvös Loránd Tudományegyetem Bölcsészettudományi Kar
Pályázat címe: Meinungsfreiheit gleich Pressefreiheit?	

A projekt jellege: (kérjük bejelölni)

- Workshop, konferencia
- Publikáció, tananyag
- Kutatási együttműködés
- Oktatási program

Beszámoló/Eredmények

Az Osztrák-Magyar Akció Alapítvány által támogatott, a Bécsi Egyetem Media Governance and Industries Research Lab-je és az ELTE Média- és Kommunikáció Tanszéke előkészítésében és felügyeletével megvalósított projekt célja a kommunikáció-tudomány kutatási eszköztárának, illetve annak hasznosítása bemutatása és átadása volt a diákok számára annak érdekében, hogy azokat a gyakorlat számára is alkalmazhatóvá tegyék.

A résztvevők a szólás- és véleményszabadság kutatási eszközeinek és módszereinek kombinált alkalmazásával, többszintű és többszemponú megközelítésben foglalkoztak a problémakör társadalmi hatásaival. Ezen túlmenően a diákok elsajátították - a hagyományos kutatási megközelítések alapulvételével -, hogy miként elemezzenek és alkalmazzanak kutatási módszereket a specifikus kutatási kérdéseknek megfelelően.

A kétoldalú együttműködés során először is 2016. februárjában, 2 napos workshop keretében, a résztvevők a szólás- és véleményszabadság hat különböző szempontú megközelítésére fókuszáltak:

- a médiatulajdonlás szerkezete és a média-koncentráció foka: mely tartalmak és mely szereplők a meghatározóak;
- véleményszabadság: a média-tulajdonlása és koncentrátságának foka, illetőleg a kereszt-tulajdonlás (pl. távközlés és média) jellemzői,
- a sajtószabadság: a horizontális és vertikális koncentráció jellemzői Németországban, Ausztriában, Svájcban, illetve Nagy-Britannia, Írország, Spanyolország, Olaszország, Görögország, Magyarország, Lengyelország, Svédország és Norvégia esetében;
- az újságírók védelme – beleértve a társadalmi nemek szerepét is: az újságírók ellen elkövetett gyilkosságok (országoként), a témák bemutatása, amelyek a legkockázatosabbnak mutatkoztak, azon földrajzi területek bemutatása, amelyek a legkevésbé biztonságosak újságírók számára;
- a közszolgálati média szerepe: a közszolgálati média helye és szerepe Európában;
- társadalmi elköteleződés: meghatározott társadalmi ügyek képviselete a médiaszabadság érdekében.

A projekt vezetői a strukturált vita érdekében prezentációk keretében ismertették a projekt elméleti kereteit, illetve bevezetést adtak a szólás- és véleményszabadság tárgyának és elméletének alapjaiba (osztrák partner), valamint a szólás- és véleményszabadság

magyarországi állapotába. A következő alkalommal a módszertani kérdések bemutatása és megvitatása került sorra.

Ezután a védendő értékek és korlátozások bemutatására került sor kapcsolati-háló elemzés keretében, amely egy újabb kutatási módszer alkalmazását tette lehetővé. A kapcsolati-háló elemzés többféle kutatási téma vizsgálatára alkalmas, így a workshop előkészületeként a hallgatók az újságírók, és különösen az újságíróknak elleni erőszak elemzésével foglalkoztak. A Committee for Protection of Journalists (CPJ) adatbázisa segítségével, az 1992 óta megölt újságírók adatai alapján azonosították azon országokat és földrajzi területeket, illetve azon témákat, ahol és amelyek a legnagyobb fenyegetettséget jelentik újságírók számára.

Ezután a diákok saját kutatási eredményeiket prezentálták a véleményszabadság határainak vizsgálatáról. Az Audiovisual Media Observatory adatbázisának használatával a hallgatók az európai médiapiacok tulajdonlási szerkezetét mutatták be adat-vizualizációs eszközökkel, azaz a legnagyobb média- és távközlési vállalatok szerepét és piaci erejét, amelyet vita követett.

A második nap a magyar projekt-vezető bevezetőjével, a közszolgálati média és a társadalmi aktivizmus összefüggéseivel folytatódott. Az egyik diák-résztevő beszámolt saját tapasztalatairól, amelyeket akkor szerzett, amikor a magyar felsőoktatási törvény tervezett módosításai elleni tiltakozást szervezte meg többekkel közösen. Az utolsó szekcióban a résztvevők csoport-feladatokat végeztek el három témakörben: média-tulajdonlási koncentráció, újságírók védelme és közszolgálati média-szolgáltatás. Az utolsó csoport feladata volt olyan érdekvédő beszédek megtartása, amely mindegyik témához kapcsolódott. Részletesen:

„Ön egy olyan szervezetet (szakmai, civil társadalmi) képvisel, amelynek feladata a véleménynyilvánítás szabadságának védelme. Önnek lehetősége van arra, hogy parlamenti képviselők és döntéshozók számára bemutassa a képviselt ügyeket, nyilvános meghallgatások keretében, amelyek keretében a a. médiatulajdonlás és a pluralizmus b. az újságírók számára kedvező környezet és c. a közszolgálati média támogatását biztosítását vitatják majd meg.

A bizottság 5 perc időtartamot engedélyezett Önnek.

A három terület bármelyikéről ki kell válasszon egy konkrét ügyet, amit képviselnie kell, bármilyen szempontból is.

Kérjük, vegye figyelembe:

- a. mutassa be, ki Ön, kit és mit képvisel, és miért;*
- b. jelölje meg a problémát és az ügyet, amit képvisel;*
- c. adjon egy rövid, az adott kérdés közpolitikai vonatkozásairól (vagy azok hiányáról) szóló áttekintést;*
- d. érveljen amellet, hogy miért van szükség változásra, a status quo miért nem tartható fenn, illetve mutassa be, hogy a probléma kit és hogyan befolyásol negatívan;*
- e. tegyen javaslatot változtatásra és mutassa be, hogy a közpolitikai eszközök milyen megoldást biztosíthatnak;*
- f. magyarázza meg, hogy mindez hogyan szolgálhatja a demokráciát, konkrétumokon keresztül, illetve mutasson be jó példákat.*

Kérjük, vigyázzon a prezentációs stílusára, a bizottság minden tagját szólítsa meg, és ne haladja meg az 5 percet a beszéde! A legjobb, ha kijelöl egy személyt, hogy képviselje. Ha

tud, használjon ábrákat, számokat az álláspontja alátámasztására. Kerülje az üres retorikát és a szóbőszséget!”

A gyakorlat nagy sikert aratott, a diákok vegyes csoportokban (osztrák és magyar) dolgoztak, és a workshop végén minden csoport magas színvonalú prezentáció keretében ismertette munkáját, a téma elmélyült tanulmányozása, illetve a módszertanok elsajátítása és legalább két ország példájának felhasználása alapján.

A workshop eredményeképpen – az elméleti megfontolások elmélyítésén túlmenően – három társadalmi kampány terve készült el (figyelemfelhívás a médiatulajdonlási koncentráció veszélyeire; az újságírók elleni fenyegetések és zaklatások elleni társadalmi kampány terve a közösségi médiában és a közszolgálati médiában; illetőleg két aktivista-beszéd vázlata az újságírók védelme (a támadások mint az emberiesség elleni bűntettek kriminalizálása érdekében), illetőleg a közszolgálati média új finanszírozási modelljének bevezetése érdekében, a szólás- és véleményszabadság védelme és a médiapluralizmus biztosítása szempontjából.

A második workshop 2016. áprilisában, Bécsben került megszervezésre, amelyet megelőzően - az első workshop-pal való folyamatosság megteremtése érdekében - az Aktion projekt keretében szervezett, az adatvizualizáció témakörében előadást tartott az egyik résztvevő a bécsi egyetemen, amely a szólás- és véleményszabadság strukturális korlátainak bemutatását szolgálta. A második napon az európai társadalmi-politikai változások megvitatása, illetőleg a menekült-válság média-reprezentációjának bemutatása került sorra, jövőbeli lehetséges kutatási témák felvetésével.

A projekt-partnerek megítélése szerint a tapasztalatcsere hasznos és eredményes volt, a kétszer két napos workshop-ok megfelelő terepet biztosítottak az elmélyült vitára az osztrák és a magyar diákok és az oktatók között is. A vizsgálati terület további kiszélesítése, illetve a tudományos együttműködés folytatása érdekében a partnerek további együttműködéseket terveznek, erre vonatkozó javaslat is elkészült a második workshop során, amelyet az Osztrák-Magyar Akció Alapítvány számára 2016. októberében be fognak nyújtani.

Publikációs jegyzék:

Publikáció:

Projektnummer: 92öu15	HUF 1 185 000 EUR 118
Antragsteller: Univ.Prof.Dr. Katharine Sarikakis	Institut: Institut für Publizistik- und Kommunikationswissenschaft, Universität Wien
Projektpartner: Dr. Hammer Ferenc	Institut: Eötvös Loránd Tudományegyetem Bölcsészettudományi Kar
Titel: Meinungsfreiheit gleich Pressefreiheit?	

Art der Förderung:

- Workshop, Konferenz
- Publikation, Lehrmaterial
- Forschungsprojekt
- Unterrichtsprojekt

Bericht

Ziel des Projekts der Aktion Österreich-Ungarn, das vom Media Governance and Industries Research Lab der Universität Wien und dem Institut für Kommunikation der ELTE Universität, Budapest vorbereitet und durchgeführt wurde, war es, den Studierenden näherzubringen, wie Kommunikationswissenschaft und die Wirklichkeit in Zusammenhang stehen. Es wurde ein gemischter Methodenansatz gewählt, um sich Fragestellungen rund um Meinungsfreiheit anzunähern. Die Aufgabenstellungen haben geholfen, dass die Studierenden auf mehreren Ebenen und durch kombinierte Zugänge soziale Probleme verstehen konnten. Zusätzlich haben die Studierenden gelernt Analysemethoden zu verwenden, die nicht Teil der „traditionellen“ Instrumente der Forschung sind, sowie sie gelernt haben einen passenden methodischen Zugang zu ihrer Problemstellung zu designen sowie anzuwenden.

Im ersten zweitägigen Workshop im Februar 2016 in Budapest haben sich die Teilnehmer auf folgende Aspekte von Meinungsfreiheit konzentriert:

- ***Medienbesitz und Medienvielfalt: Wer sind die größten Medienkonzerne in Europa und welche Sender gehören ihnen.***
- ***Meinungsfreiheit: Verbindungen zwischen Besitzkonzentration und Telekommunikations-Firmen, um die verschränkten Verhältnisse der Industrie darzustellen***
- ***Pressefreiheit: Medienkonzentrationsnetzwerke, die horizontale und vertikale, cross-mediale und cross-industrielle Konzentrationen aufdecken.***
- ***Schutz von JournalistInnen, Genderaspekte inkludiert:*** Wie viele JournalistInnen wurden in welchen Ländern getötet? Welche Themenbereiche waren besonders gefährlich?
- ***Öffentlich-rechtliche Medien:*** Evaluierung und Diskussion der Situation in Europa.
- ***Öffentliches Engagement:*** Design einer Kampagne zur Aufmerksamkeitsgenerierung für medienpolitische Themen.

Zur Anregung der Diskussion und für die Fertigstellung des Projekts wurden von den Projektleitern Vorträge zu den theoretische Konzeptionen des Projekts wie Einführung in Konzepte von Meinungsfreiheit und politische Zielsetzung von Meinungsfreiheit (durch die

österreichischen Projektleiter) und die öffentlich-rechtlichen Medien von Ungarn. In der folgenden Einheit wurden die Methoden erklärt und diskutiert.

Im nächsten Schritt wurde in einer Präsentation die Vor- und Nachteile von Netzwerkanalysen erörtert, welche neben Politikfeldanalysen die zweite angewandte Methode war. Für die Darstellung von Konzentration von Medienbesitz in Europa wurde die Datenbank von der Europäischen Audiovisuellen Informationsstelle verwendet. Die größten Medienkonzerne und Telekommunikations-Unternehmen wurden von den Studierenden identifiziert und ihre Vernetzung dargestellt. Die Ergebnisse wurden während des Kurses präsentiert und diskutiert.

Die vielseitige Anwendung von Netzwerkanalysen wurde besonders in der Vorbereitung von der Gruppe ersichtlich, die sich mit dem Schutz von JournalistInnen beschäftigte. Die Datenbank des Committee to Protect Journalists, die getöteten JournalistInnen seit 1992 erfasst, hat geholfen die gefährlichsten Länder für JournalistInnen und die gefährlichsten Themen aufzuzeigen.

Der zweite Workshoptag hat mit Präsentationen zu öffentlich-rechtlichen Medien in Ungarn und Aktivismus begonnen. Einer der Teilnehmenden präsentierte seine Erfahrungen in der erfolgreichen Durchführung eines Studierendenprotests gegen Einschränkungen des ungarischen Universitätsrechtes.

Im letzten Block des Workshops haben die Studierenden in Gruppen Aufgabenstellungen zu den Workshop-Themen ausgearbeitet. Ein Teil der Gruppen bereitete Kampagnen zu Konzentration von Medienbesitz, Schutz von Journalisten und dem Image/Zukunft von öffentlich-rechtlichen Medien. Der zweite Teil der Gruppen bereitete eine Advocacy-Rede zu denselben Themen vor.

Detaillierte Beschreibung der Aufgabe war:

Sie sind eine Organisation (professionelle, zivilgesellschaftlich) die freie Meinungsäußerung verteidigt. Sie haben die Möglichkeit Ihren Fall vor einem Ausschuss von ParlamentarierInnen und politischen EntscheidungsträgerInnen zu präsentieren, der die öffentliche Anhörung zu dem spezifischen Gegenstand organisiert hat.

a. Medienbesitz und Pluralismus b. förderndes Umfeld für Journalismus und c. günstiges Umfeld für die öffentlich-rechtlichen Medien.

Der Ausschuss hat Ihnen 5 Minuten Zeit gewährt.

Sie sind verpflichtet, einen Fall für einen dieser Bereiche zu beschreiben. Sie können jeden beliebigen bestimmten Winkel zu wählen.

Bitte beachten Sie:

a. wählen und präsentieren Sie, wer Sie sind, wen und was Sie vertreten, und warum.

b. erklären Sie das Problem, mit dem Sie sich befassen.

c. Geben Sie einen kurzen Überblick über die Problemfelder der bestehenden Politik (auch Nicht-Politik ist Politik)

d. Geben Sie die Gründe an, warum der Status quo eine "schlechte Idee" ist, wer und wie diese betroffen negativ sind. Geben Sie Ihren Vorschlag Änderungen ab und wie Politik diese Probleme lösen kann

f. Erklären Sie, wie demokratischen Prinzipien gefolgt wird, in konkrete Aussagen. Geben Sie Beispiele „guter Praxis“ aus anderen Ländern an.

Bitte achten Sie gut auf Ihren Präsentationsstil: adressieren Sie die Mitglieder der Kommission, überschreiten Sie die 5 Minuten nicht und benennen Sie eine Person, um Sie zu

vertreten. Wenn Sie können, verwenden Sie Diagramme, Abbildungen, Zahlen, um Ihren Fall zu unterstützen. Vermeiden Sie leere Rhetorik und Ausschweifungen.

Diese Übung war sehr erfolgreich. Die Studierenden haben in gemischten Gruppen (ungarisch-österreichischen Studierende) gearbeitet und am Ende des Workshops leistete jede Gruppe qualitativ-hochwertige Arbeit, und das Ergebnis einer intensiven Auseinandersetzung mit dem Thema und Methodik und Erfahrung aus (mindestens) zwei europäischen Ländern wurde vorgestellt.

Ergebnisse aus dem Workshop (neben der theoretischen Grundlage der Meinungsfreiheit) sind einerseits Entwürfe von drei Kampagnen in sozialen Netzwerken (steigende Bewusstsein für Medieneigentum Konzentration, Kampagne gegen Trolling und Journalisten auf Social Media und in öffentlich-rechtlichen Medien) und andererseits zwei Advocacy-Reden: zum Schutz von Journalisten (für eine Resolution gegen Angriffe gegen Journalisten und diese als potenzielle Verbrechen gegen die Menschlichkeit unter Strafe zu stellen) und auf neue Modelle von öffentlich-rechtlichen Medien, die Pluralismus und Meinungsfreiheit garantieren.

Der zweite Workshop mit den gleichen Teilnehmern fand im April 2016 in Wien statt. Um die Brücke zwischen den beiden Workshops, als Teile des Aktions-Projekts, zu schlagen, hielt einer der Teilnehmer einen Vortrag über Online-Daten Visualisierung, die zur Visualisierung der Forschung an strukturellen Grenzen der freien Meinungsäußerung angewendet werden kann.

Am zweiten Tag des Workshops waren die aktuellen Veränderungen in den gesellschaftspolitischen Entwicklungen in Europa die Kernthemen der Diskussionen und Studienobjekte zur gleichen Zeit. Im Rahmen der Flüchtlingskrise wurden die Darstellungen von Flüchtlingen in den Medien, sowie Bilder, Strategien und Fakten in Bezug auf Migration in Europa diskutiert und Ideen für die zukünftige Forschung vorgestellt.

Die Partner des Projekts bewerten den Austausch als sehr fruchtbar, die beiden 2-Tages-Workshops waren gute Plattformen für den Austausch von Forschungsideen zwischen Studierenden und Forschenden in Ungarn und Österreich. Um das Feld zu erweitern und den wissenschaftlichen Austausch zu stärken, wollen die Partner ihre Zusammenarbeit fortzusetzen; ein Vorschlag für ein Folgeprojekt wurde in der zweiten Sitzung entworfen. Die Bewerbung wird bei der Aktion im Oktober 2016 eingereicht werde

Publikationsliste:

Publikationsverzeichnis:

Datum: 19.10.2016

Antragsteller (Unterschrift)

Projektpartner (Unterschrift)

